

Quin model territorial volem?

written by Pep Puig i Boix | 22 de març de 2016

Ancestralment, les zones urbanes van establir relacions simbiòtiques amb els seus entorns per disposar d'energia. Això va ser així fins que el desenvolupament de l'industrialisme va fer créixer les grans urbs i la seva necessitat creixent d'energia i mà d'obra, fet que va fomentar l'èxode rural cap a les grans ciutats, despoblant el camp i descapitalitzant-lo, i, com a conseqüència, les ciutats van augmentar de població i van acumular riquesa.

Les grans urbs, per proveir-se d'energia, van deixar enrere les relacions de simbiosi i van començar a establir relacions de domini sobre les zones rurals: grans embassaments (en zones muntanyoses i grans rius), macrocentrals tèrmiques de combustibles fòssils (en zones mineres) i nuclears (en zones marginals rurals), totes aquestes instal·lacions allunyades dels centres urbans, però que generaven energia per alimentar les energívores urbs.

Fins i tot s'havia arribat a produir el cas paradoxal que zones rurals no disposaven d'electricitat però sí que tenien grans embassaments amb centrals hidroelèctriques que s'havien construït expropiant terres i expulsant-ne els habitants. Ara bé, l'electricitat que es generava a les zones rurals es transportava amb línies d'alta tensió cap a les ciutats. Les relacions simbiòtiques s'havien transformat en relacions de bescanvi desigual, empobrint les zones rurals i enriquint les urbanes.

I, en aquest marc, van arribar les tecnologies per a les energies renovables, o sigui, aquelles tecnologies que ens permeten captar, transformar i utilitzar l'energia continguda en els fluxos biosfèrics i litosfèrics. Per tant, tenim que aquestes infraestructures energètiques estan molt distribuïdes pel territori i permeten una captació i un ús de l'energia de

manera descentralitzada.

Aquest fet permet a les zones urbanes cobrir una part o totes les necessitats d'energia. I, per la seva banda, les zones rurals poden convertir-se en territoris autosuficients energèticament i, en molts casos, fins i tot, en exportadores d'energia. A Alemanya, hi ha una veritable competició per veure quins territoris arriben abans a un subministrament d'energia (elèctrica, tèrmica, motriu) 100 % renovable. Ja hi ha casos de petits municipis rurals que cobreixen amb escreix el 100 % de totes les seves necessitats d'energia mitjançant renovables locals. I, com a Alemanya, la població ha procedit a una apropiació social de les tecnologies renovables, la riquesa generada mitjançant les tecnologies renovables contribueix a enriquir aquests territoris i la gent que hi habita.

Perquè els projectes d'energies renovables siguin acceptats per les comunitats locals, s'ha de facilitar la seva participació en la presa de decisions; i no només això, sinó que s'han de legislar de manera que permetin a les comunitats locals participar en la propietat dels projectes, de manera que els ingressos generats beneficiïn les persones que resideixen a la comunitat.

A Dinamarca, persones i entitats pioneres en el desenvolupament tecnològic i social de l'energia eòlica promouen, des de fa un temps, la propietat comunitària per al bé comú, de manera que els ingressos que generen les energies renovables es reinverteixin localment per satisfer les necessitats de la comunitat on està ubicat el projecte. Les tecnologies renovables que tenim avui a disposició ens ofereixen una gran oportunitat per democratitzar el sistema d'energia heretat del segle XX, i no només això, sinó que ofereixen una inestimable oportunitat per refer, de manera justa i equitativa, les relacions de bescanvi desigual que es van establir entre la ciutat i el camp al llarg del segle passat. Sabrem aprofitar-la?

Article publicat a la revista La Terra, d'Unió de Pagesos,
març 2016, amb el títol "L'energia, el camp i la ciutat"